

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Tereza Macháčová

Nepolitické organizace krajní levice v České republice

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Radomir Sztwiertnia

Olomouc

2017

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně na základě uvedené literatury.

V Olomouci dne 2. 5. 2017

.....

..

Ráda bych poděkovala vedoucí bakalářské práce Mgr. Radomirovi Sztwiertniovi za velmi cenné rady a připomínky. Můj velký dík patří také mé rodině a kamarádům za podporu při psaní této práce.

Obsah

Úvod	5
1. Extremismus a krajně levicové ideologie	8
1.1 Politický extremismus.....	8
1.2 Politický extremismus, demokracie a teorie antisystémovosti.....	10
1.2.1 Politický extremismus a demokracie.....	11
1.2.2 Teorie antisystémovosti	11
1.3 Marxismus	13
1.4 Anarchismus	15
2. Nepolitické krajně levicové organizace	17
2.1 Občanská společnost, občanský sektor, organizace občanské společnosti a jejich definice	17
2.2 Typologie organizací občanské společnosti a neziskových organizací	19
2.3 Zrušení občanského sdružení a spolku.....	21
2.4 Organizace krajní levice v České republice.....	23
2.4.1 Komunistický svaz mládeže	23
2.4.2 Svaz mladých komunistů Československa.....	25
2.4.3 Československá anarchistická federace/Anarchistická federace	26
2.4.4 Antifašistická akce	29
3. Aplikace teorie antisystémovosti	31
3.1 Komunistický svaz mládeže a teorie antisystémovosti	31
3.2 Svaz mladých komunistů Československa a teorie antisystémovosti	34
3.3 Anarchistická federace a teorie antisystémovosti	35
3.4 Antifašistická akce a teorie antisystémovosti	38
3.5 Krajně levicové subjekty a teorie antisystémovosti	40
Závěr.....	41
Literatura.....	43
Abstrakt	52
Abstract	53

Úvod

Ve své bakalářské práci se zabývám krajně levicovými nepolitickými organizacemi v České republice. Takovými organizacemi jsou myšlené spolky oficiálně zaregistrované Ministerstvem vnitra, do roku 2014 občanská sdružení, ale také ty, které působí v rámci našeho politického systému jako nezaregistrované. Nepolitickými organizacemi jsou myšleny organizace, které jistou politickou činnost vyvíjejí, ale působí v rámci občanské společnosti a tu zde pojmáme jako oblast, která je na státu a politických stranách nezávislá. Můžeme ji označit za nepolitickou.

Předmětem této práce je zjistit, zda můžeme čtyři krajně levicové subjekty považovat za antisystémová uskupení. V práci je použita metoda případové studie, budeme v ní aplikovat definiční znaky antisystémovosti na daná uskupení. V práci se setkáváme s termínem občanská sdružení i spolek, a to z toho důvodu, že dvě ze čtyř uskupení fungovala již před novým Občanským zákoníkem jako občanská sdružení. Cílem práce je zodpovědět následující otázky: *Lze na krajně levicových subjektech pozorovat definiční znaky teorie antisystémovosti? Mohou tyto krajně levicové subjekty ohrozit demokratický systém vlády v České republice?*

Práce je členěna do dvou částí, v první části se seznámíme s teoretickým zázemím práce a ve druhé části se zaměříme na samotnou analýzu tiskovin a článků, které jednotlivé subjekty publikují. Celkově je práce dělena do tří kapitol. První kapitola s názvem *Extremismus, antisystémovost a krajně levicové ideologie* se zaměřuje na základní pojmy naší práce, jako je politický extremismus či antisystémovost. V první kapitole jsou také popsány dvě ideologie krajně levicového spektra, marxismus a anarchismus, na kterých jsou námi zkoumané subjekty postaveny. Ve druhé kapitole, nazvané *Nepolitické krajně levicové organizace*, se zabývám pojmem občanská společnost, subjekty občanské společnosti a vývojem organizací, které se v této práci objevují.

Poslední kapitolou je kapitola *Aplikace teorie antisystémovosti*, ve které aplikujeme Sartoriho teorii antisystémovosti na jednotlivé krajně levicové subjekty.

Pro práci byla vybrána čtyři uskupení pohybující se na okraji levého spektra, a to z toho důvodu, že stále aktivně vyvíjejí svou činnost a to i přes období stagnace, která nastala zejména po začátku nového tisíciletí. Dvě ze čtyř uskupení byli při svém vzniku oficiálně zaregistrované na Ministerstvu vnitra ČR a hlásí se k ideologii komunismu. Těmito uskupení jsou Komunistický svaz mládeže, který na dva roky oficiálně přerušil svou činnost z důvodu rozpuštění MV ČR, a Svaz mladých komunistů Československa. Posledními uskupeními jsou Antifašistická akce a Anarchistická federace, obě stojí na základech anarchismu. Tato uskupení fungují jako nezaregistrované subjekty.

Práce čerpá z mnoha zdrojů. V pochopení a rozlišení politického extremismu mi byla nápomocná kniha Miroslava Mareše *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* a také článek Petry Vejvodové *Politický extremismus a jeho základní charakteristiky. Extremisté na české politické scéně*. Dalším zdrojem je *Politický extremismus a radikalismus v České republice*, jejímž editorem je Petr Fiala. Tato kniha mi pomohla ujasnit vnímání extremismu v českém prostředí. V druhé podkapitole jsou uvedeny hlavní principy demokracie, na kterých stojí politický systém v České republice, tyto principy jsou zde uvedeny z důvodu boje extremistických subjektů proti politickému režimu dané země. Karel Vodička a Ladislav Cabada ve své knize *Politický systém České republiky: historie a současnost* tyto principy uvádí. V rámci této podkapitoly se zaměřuji i na definici teorie antisystémovosti, kterou uvedl Giovanni Sartori ve svém díle *Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu*. Také je zde uvedena kritika tohoto pojmu, kterou se ve svém článku *Teorie antisystémovosti a Komunistická strana Čech a Moravy* zabývá Michal Kubát. Na konci první kapitoly pro mne bylo stěžejní dílo *Politické ideologie*, které napsal Andrew Heywood, a kniha

Současný politický extremismus a radikalismus, jejímž autorem je Jan Charvát. Oba ve svých dílech uvádí základy, na kterých stojí marxismus a anarchismus.

Druhá kapitola je také teoretická a začíná objasněním pojmů občanská společnost, občanské sdružení a spolek. Pro tyto podkapitoly je stěžejním dílem *Občanský sektor: organizovaná občanská společnost v České republice* od Marka Skovajsy, který se ve své knize zabývá definicí a typologií občanské společnosti. Ve třetí podkapitole jsou vymezeny důvody, které by mohly vést ke zrušení občanského sdružení či spolku. Podmínky, které platily pro občanská sdružení, zde uvádím hlavně proto, že Komunistický svaz mládeže byl na základě nich v roce 2008 zrušen MV ČR. Pro tuto část byla důležitým zdrojem kniha Petra Černého *Právní ochrana před extremismem a Zákon č. 89/2012 Sb.*, tedy nový Občanský zákoník. Poslední podkapitola popisuje vybrané krajně levicové organizace. Vývojem těchto organizací se zejména zabývá již od devadesátých let Martin Bastl, jehož tři díla jsou pro tuto část práce stěžejní, a to *Radikální levice v České republice: Devadesátá léta dvacátého století*, *Krajní pravice a krajní levice v ČR* a pro poslední podkapitolu je stěžejní článek *Antifašistická akce: od subverze k vigilantismu?*. Vývoj těchto organizací ve druhé kapitole není popsán až do současnosti, jelikož literatura, která je v práci použita, sahá nejpozději do roku 2013. Avšak v praktické části jsou použity zdroje nejnovější.

V praktické části práce, tedy ve třetí kapitole, jsou primárně využity tiskoviny a články, které levicové organizace vydávají. Z tiskovin jsem čerpala u Komunistického svazu mládeže, který až čtyřikrát ročně vydává časopis *Mladá pravda*, a u Anarchistické federace, která v rámci svého nakladatelství taktéž čtyřikrát ročně vydává časopis *Existence*. Naopak zejména z článků, které publikují na svých webových stránkách, je využito u Svazu komunistické mládeže Československa a u Antifašistické akce.

1. Extremismus a krajně levicové ideologie

V mé práci se zabývám a analyzuji chování čtyř uskupení, která se nacházejí na krajním levém okraji politického spektra. Abychom mohli v dalších částech práce posuzovat, zda jsou tato uskupení extremistická či nikoli, je třeba se seznámit s pojmem politický extremismus a jeho definicemi, jak z politologického hlediska, tak z hlediska státních orgánů České Republiky. V další části kapitoly se zaměříme na levicový extremismus, který je spojen s ideologií marxismu a anarchismu a proto se také dále seznámíme se základními myšlenkami a východisky obou krajně levicových ideologií.

1.1 Politický extremismus

Pojem extremismus je v různých jazycích pojímán odlišně. V anglosaském a francouzském pojetí má termín pravicový a levicový extremismus hlavně deskriptivní význam a označuje umístění stran a subjektů na pravo-levé ose politického spektra. Zatímco v německém prostředí nám takové spojení vyjadřuje negativní pojetí tohoto prostoru, a právě německému pojetí slova extremismus se podobá i české vnímání tohoto termínu (Fiala 1998: 10). „Podle německých politologů Uwe Backese a Eckharda Jesse je politický extremismus antiteze k demokratickému ústavnímu systému a v tomto směru slouží pojem k označení antidemokratických názorů a činností.“ (Mareš 2003: 21)

Politický extremismus je tedy zaměřen proti základním hodnotám, institucím a pravidlům demokratického systému, jako idea lidských práv, politický pluralismus a institucionální struktury právního státu. Při použití termínu extremismus se často setkáváme i s termínem radikalismus, který je v německém prostředí brán jako hranice mezi extremismem a demokracií. Proto se radikalismus stále ocitá v ústavně-konformním spektru (Mareš 2003: 21–33). Radikalismem se označují postoje, které jsou kritické k politickým poměrům, ty se snaží zlepšit či změnit, ale nesnaží se o změnu

demokratického politického uspořádání. Naopak extremismus, jak je naznačeno výše, stojí proti hodnotám demokratického systému a snaží se jej pozměnit či úplně odstranit. K odstranění demokratického zřízení jsou ochotni použít i takové prostředky, které jsou za hranicemi právního státu (Danics 2002: 10).

Tam, kde jsou nabízena jednoduchá a jednoznačná řešení sociálních situací, jak uspokojit zájmy určitých sociálních skupin, tříd, národů a ras můžeme najít politický extremismus. K uskutečnění takových řešení nabízejí různé prostředky, jako například manipulaci či dokonce násilí a teror. Přestože je tedy politický extremismus problematickým jevem, tak bez jeho přítomnosti by mohlo docházet ke společenské apatii a uniformitě. Proto je politickému extremismu přiznána dynamická, nepostradatelná motivační a konfrontační funkce (Fiala 1998: 24–25).

Uwe Backes upozornil i na další prvky, kromě vymezení se proti demokracii, které jsou pro extremistické ideologie společné. Společných prvků je dle Backese šest, a to *„absolutní nároky na poznání dobrého a pravdivého, dogmatismus, utopismus versus kategorické zřeknutí se utopismu, stereotypy přítel versus nepřítel, teorie spiknutí, fanatismus a aktivismus“*. (Hloušek, Kopeček 2004: 300–301)

Extremismus je v České republice definován i státními orgány, jako je Ministerstvo vnitra a Bezpečnostní informační služba. Ministerstvo vnitra definuje extremismus jako *„vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v ústavním pořádku“*. Dále se snaží vytvořit nedemokratický systém (diktaturou, anarchií, autoritářským režimem) namísto demokratického ústavního státu. (Co je extremismus) Bezpečnostní informační služba používá termín extremismus, *„při označování krajně vyhrocených, demokracii nepřátelských postojů a ideologií“*. (Charvát 2007: 12)

V České republice můžeme vymežit dvě základní formy politického extremismu, a to pravicový a levicový. Rozdělení na pravicový a levicový extremismus je ve společnosti klasické, avšak v současnosti je takové striktní odlišení nejednoznačné, jelikož se můžeme setkat s pravicovými extremisty, kteří užívají symboly a strategie levicových extremistů. Takovým příkladem může být i německá NSDAP, která ve svém programu vycházela ze socialismu. Dalšími formami extremismu jsou náboženský extremismus, etnický extremismus a ekoextremismus (Vejvodová 2012). Z důvodu zaměření naší práce se budeme dále zabývat pouze extremismem levicovým a to v jeho klasickém odlišení od extremismu pravicového.¹

K levicovému extremismu přiřazujeme, kromě jiných, ideologie anarchismu a marxismu, které vyzdvihují základní lidské rovnosti a snaží se je rozšířit do všech oblastí života. Jejich snahy směřují k naprostému osvobození od všech společenských tlaků a považují za možné vytvořit řád bez panství tvořeného svobodnými a rovnými lidmi. Abychom si tyto dvě ideologie přiblížili, budeme se jimi zabývat v dalších částech kapitoly (Vejvodová 2012).

1.2 Politický extremismus, demokracie a teorie antisystémovosti

Politický extremismus je tedy antitezí k demokratickému systému, proto bychom si měli popsat základní náležitosti demokratického politického systému v České Republice. Avšak obecným definicím a principům demokracie² se věnovat nebudeme. S pojmem extremismus je také spojován pojem antisystémovost stran a hnutí, kdy tento pojem bývá někdy označován za synonymum slova extremistický (Barša, Strmiska 1997: 84).

---

¹O pravicovém extremismu více viz Mareš 2003.

²O demokracii více viz Sartori 1993; Hloušek, Kopeček 2004; Dahl 2001.

1.2.1 Politický extremismus a demokracie

Jan Filip považuje za principy konstitucionalismu v ČR „demokracii, úctu k lidským a občanským právům a svobodám, republikánský princip, parlamentní demokracii, materiální právní stát, ochranu vlastnictví a svobodného podnikání, unitární stát, samosprávu a sociální stát“. Jako demokratické principy uvádí „suverenitu lidu, vládu lidu, pro lid, a lidem, princip plurality, princip konsensu, princip většiny, ochranu menšin, vládu na čas, rovnost rozhodujících, svobodu, princip vyloučení násilné vlády a princip práva na odpor“. (Mareš 2003: 26–27)

V ČR máme základní principy politického systému ukotveny v Ústavě České republiky a v Listině základních práv a svobod. Ústavní principy tedy představují principy celého politického systému, které se vztahují jak na stát a jeho intermediární struktury³, tak na všechny ostatní součásti politického systému. Základními ústavními zásadami rozumíme takové principy, které nemůžeme změnit, aniž bychom ohrozili demokratickou podstatu politického systému ČR. Mezi tyto principy dle Vodičky (2011: 169–170) patří svrchovanost lidu, demokracie, většinový princip a jeho omezení, právní stát, lidská práva, dělbu moci a parlamentní systém vlády. Právě principy, které uvádí Vodička, jsou pro mou práci jistým „měřítkem“ demokratičnosti.

1.2.2 Teorie antisystémovosti

Pojem antisystémová strana zavedl do politologického světa Giovanni Sartori ve svém díle *Strany a stranické systémy* (2005). Ve svém díle tento pojem představil jako jeden z charakteristických znaků polarizovaného pluralismu⁴ (Sartori 2005: 136). V této práci se zabýváme organizacemi nestranickými, avšak Sartoriho teorii antisystémovosti využijeme k analýze antisystémovosti krajně levicových uskupení, která v této práci uvádíme. Proto budeme dále

---

³ Intermediární struktury jsou politické strany, odbory, zaměstnavatelské svazy atd. (Vodička 2011: 169).

⁴ O polarizovaném pluralismu více viz Sartori 2005.

používat termín antisystémové organizace namísto antisystémová strana.

Všem antisystémovým organizacím je společný delegitimační vliv. To znamená, že všechny takové organizace nezpochybují jen vládu, která v té či oné chvíli vládne, ale zpochybují základy a legitimitu režimu, ve kterém působí a ke kterému stojí v opozici. Režim konfrontují pomocí cizí ideologie, kterou vyznávají (Sartori 2005:137-138).

Dle Sartoriho není důležité jaké taktiky a strategie organizace používají (Sartori 2005: 138). Neodvozujeme antisystémovost od možnosti dosažení cílů, které si takové organizace stanovily. I když není antisystémová organizace schopna změnit režim vlády a její cíl je nedosažitelný, neznamená to, že přestává být antisystémovou a nebezpečnou (Kubát 2006a: 553).

Kubát také uvádí důvody, kvůli kterým by mohla být Sartoriho teorie brána za nevhodnou k posuzování antisystémovosti subjektů. Jedním z nich je problematičnost určení antisystémovosti, jestliže nemáme přesně určeno co je prosystémovost, tedy jaká vláda je legitimní. Avšak z důvodu vcelku úzkého vymezení pojmu, který nám Sartori předkládá, považuje tuto kritiku za neoprávněnou. Dle Kubáta nemůžeme ani antisystémovost vztahovat pouze na demokratické systémy, jelikož antisystémový neznamená antidemokratický. Dalším problémem této teorie může být její normativnost, „*kteřá je v souladu s tradicemi empiricko-analytické politické vědy považována za nevhodnou*“. (Kubát 2006: 550) I s touto kritikou Kubát nesouhlasí a domnívá se, že antisystémovost je možné doložit empirickými znaky.⁵ Poslední uvedenou kritikou je ztotožňování termínu antisystémovost s termínem extremismu. Sartori sám uvádí možnost strany, která bude antisystémová i extremistická, avšak omezovat tento termín jen a pouze na extremistické strany je nepřijatelné (Kubát 2006a: 551).

---

⁵ Dokládá to na příkladu posouzení antisystémovosti KSČM v další části článku (Kubát 2006a: 551).

1.3 Marxismus

S teorií marxismu se setkáváme již v 19. století v myšlenkách Karla Marxe a Friedricha Engelse a to v jejich stěžejním díle Komunistický manifest. Hlavní myšlenkou marxismu a komunismu je kritika kapitalismu, který svým vlastním rozvojem přinesl řadu sociálních problémů, na jejichž základě se začalo rozvíjet radikální dělnické hnutí (Charvát 2007: 86-87).

Kapitalistická společnost je dle nich rozdělena do tříd, které proti sobě stojí ve společenském souboji. Na jedné straně jsou představitelé buržoazie (kapitalisté), tedy vykořisťovatelé a na straně druhé jsou dělníci (proletáři), ti vykořisťovaní. Jak píše Marx v Komunistickém manifestu, tak *„dějiny všech dosavadních společností jsou dějinami třídních bojů“*. (Marx, Engels 1882: 13) Každá společnost si tedy prošla třídním bojem mezi utlačovanými a utlačovateli, který se postupně přetvořuje ve vyšší vývojovou etapu společnosti až k samotnému komunismu. Ten se bude vyznačovat společností beztřídní, tedy bez jakýchkoli rozporů a společností, která veškeré soukromé vlastnictví převede na vlastnictví kolektivní (Heywood 2005: 128-31).

Jedním ze základů pro Marxovu teorii je, že dělnická třída je vykořisťována třídou kapitalistickou, a to prostřednictvím práce, kterou dělník pro kapitalistu vykonává. Dělník vyrobí zboží a za takovou odvedenou práci dostane zapláceno, avšak výše platu neodpovídá výši zisku z daného zboží, které získá kapitalista. Dělník proto díky nízkému platu jen fyzicky přežívá, i když je tím, který tvoří opravdové bohatství (Charvát 2007: 90–91).

Výše zmíněné ekonomické vykořisťování, nezaměstnanost a jiné ekonomické krize kapitalismu povedou k větší koncentraci kapitálu v stále menším okruhu lidí a s tím spojenému rozšiřování proletářské třídy. Krize kapitalismu povede až k proletářské revoluci, která se měla dle Marxe uskutečnit v nejvyspělejších kapitalistických zemích, například ve Francii či Německu. V období po revoluci nedojde k

přímé přeměně společnosti na komunistickou, ale bude ustavena diktatura proletariátu (Heywood 2005: 130–32). V tomto období je společnost stále rozdělena do tříd, avšak již stát nepatří kapitalistům, ale dělníkům. Po zničení kapitalistické třídy a soukromého vlastnictví je společnost připravena se transformovat na společnost komunistickou (Charvát 2007: 92).

Komunismus z 20. století vycházel z utopických myšlenek a teorií Marxe a Engelse, avšak nabyt mnohých revizí a stal se marxismem uvedeným do skutečnosti. Komunistické strany se mimo ekonomických otázek spíše zabývali udržením své nabyté moci. Revoluce neproběhly ve vyspělých kapitalistických zemích, ale naopak v zaostalých regionech jako Rusko a Čína. Takovým příkladným modelem komunistického státu byl Sovětský svaz (Heywood 1994: 112–114).

Revoluce v Rusku proběhla během první světové války a důležitou osobností nového komunistického režimu se stal Vladimír Iljič Lenin, který se chopil moci prostřednictvím bolševické, později komunistické strany. Lenin stále věřil v ideu revoluce a parlamentní cesta pro něj byla pouhým „*buržoazním podvodem*“. Dále věřil v potřebu přechodného období, tedy diktatury proletariátu, které se v Sovětském svazu stalo trvalou záležitostí. Novou ideovou myšlenkou leninismu je vznik politické revoluční strany, prostřednictvím které dojde k burcování mas proletariátu a poté i k samotné socialistické revoluci. Myslel si, že proletariát sám od sebe revoluci nevyvolá, jelikož je oklamávám kapitalistickou společností a tak se snaží svou situaci zlepšit pouze požadavky na zlepšení pracovních podmínek (Heywood 1994: 112–115). Komunistická strana se stala jedinou působící stranou v Rusku, protože jako jediná dokázala bránit proletářskou revoluci a její zájmy proti třídním nepřátelům, aby ji mohla dovést do konečné fáze, do komunismu. Rusko se tak stává již za leninismu monopartijním státem (Heywood 2005: 132–135).

Josif Vissarionovič Stalin byl druhou a hlavní osobností sovětského komunismu, který později ovlivnil komunismus celosvětový. Oproti Leninovi získal ve straně veškerou moc a stal se totalitním diktátorem, který nechal své kritiky a nepřátele zlikvidovat tajnou policií nebo je případně posílal do pracovních táborů. Stalinismus se z ekonomického hlediska stal likvidátorem kapitalistického trhu a soukromého vlastnictví a to prostřednictvím centrálního plánování a tzv. pětiletok (Heywood 2005: 134–136).

1.4 Anarchismus

Samotný anarchismus nemůžeme považovat za ucelenou ideologii, jelikož obsahuje velmi odlišné proudy, a to anarchoindividualismus a na opačné straně anarchokomunismus. Hlavním společným znakem anarchistické teorie je odmítání jakékoli autority. Člověk je dle anarchismu ze samotné své podstaty dobrý a rozumný, a proto nepotřebuje, aby nad ním stála instituce v podobě státu s jeho donucovacími prostředky. Jak je již zmíněno, anarchisté odmítají jakoukoli formu nadvlády a autority, jako je kapitalismus, nacionalismus i bolševismus. Vše by mělo spočívat na dobrovolnosti a kooperaci (Charvát 2007: 106–112).

Stát může svými zákony omezovat občany v jejich chování, majetku a dokonce může jedince zbavit života. Tak se stává absolutní a neomezenou mocí, která se soustředí na utlačování chudých a slabých. (Heywood 1994: 186) Na rozdíl od marxistické teorie by revoluce měla stát zcela zničit a „*namísto něj by měla vzniknout síť samosprávných komun sdružujících se zdola nahoru podle potřeb svých členů do různých federací*“. (Slačálek, Tomek 2006: 16) Další autoritou, kterou anarchisté odmítají stejně jako státní moc je církev. Prvním důvodem odmítnutí církve jako autority může být provázanost církve se státními strukturami, kdy ji považují za jeden ze základních pilířů státu. Náboženství také určuje, jak by se měl jedinec chovat určovaním, co je dobré a co zlé a poté nad ním činí morální soudy (Heywood 2005: 191–192).

Ekonomické a hospodářské téma je bodem, na kterém se anarchistická ideologie neshodne, a proto se postupně vytvořily různé proudy s odlišnými náhledy na ekonomickou svobodu. Na jedné straně stojí anarchoindividualismus až anarchokapitalismus a na druhé anarchosyndikalismus až anarchokomunismus. Anarchoindividualismus je proudem vycházejícím z klasického liberalismu a věří v suverénního a soběstačného jedince, který svých cílů dosahuje prostřednictvím dohody či dobrovolného souhlasu ostatních. Anarchokapitalismus prosazuje bezstátní kapitalismus, který je tím v rozporu s tradiční myšlenkou anarchismu odmítající kapitalismus jako druhé největší zlo po státní autoritě. Směr, který se nachází mezi anarchistickým individualismem a kolektivismem je mutualismus. Ten soukromé vlastnictví podporuje, ale pouze tak velké, jak jej jedinec zvládne využít.

Anarchosyndikalisté navrhují přetvořit společnost prostřednictvím dělnických organizací, které k tomu využijí přímou akci, jako generální stávkou. Za svůj cíl považují vybudování odborových svazů působících jak na národní, tak i mezinárodní úrovni. Posledním ze směrů anarchismu je anarchokomunismus. Ten se snaží o odstranění státu, na rozdíl od marxismu, a kapitalismu a poté o vytvoření volně spolupracujících komun. Odmítá námezdní práce a soukromé vlastnictví, jelikož vedou k vytvoření utlačovatelského státu a proto prosazují vytvoření společenství, ve kterém budou lidé společně užívat vyprodukované statky. Vlastnictví věcí je povoleno, ale pouze těch, které jedinec potřebuje k naplnění svých potřeb, a jestliže nechce pracovat spolu s ostatními, nemá právo využívat společné výrobní prostředky (Charvát 2007: 112–120).

2. Nepolitické krajně levicové organizace

Organizace, kterými se v této práci budeme zabývat, jsou dle našeho označení nepolitické. Nepolitickými myslím ty, které se sice jistou politickou činností zabývat mohou, ale nevyvíjejí politickou činnost, která je přisouzena pouze politickým stranám a politickým hnutím.⁶ Ty dle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích slouží občanům k účasti na politickém životě společnosti, a to zejména na vytváření zákonodárných sborů a orgánů vyšších územních samosprávných celků a orgánů místní samosprávy (Zákon č. 424/1991). Zabývám se tedy organizacemi, které nejsou politickými stranami, ani hnutími. Jedná se tedy o organizace, jež jsou široce chápány jako součást občanské společnosti. Politické strany zde řadíme mimo občanskou společnost, protože ji pojmáme jako společnost bez státu. Subjekty tedy v rámci občanské společnosti působí nezávisle na státu a na politických stranách, jejichž zástupci se stávají představiteli státu. Občanskou společnost zde chápeme jako soubor nezávislých, dobrovolných a nepolitických společenských institucí (Kubát 2006b).

2.1 Občanská společnost, občanský sektor, organizace občanské společnosti a jejich definice

Občanská společnost představuje „*prostor svobodného občanského jednání a sdružování mezi rodinou, trhem a státem*„ (Skovajsa 2010 : 62) Občanská společnost zastřešuje i neformální formální občanské organizace a aktivity. Proto se také používají termíny jako občanský sektor, třetí sektor nebo organizovaná občanská společnost pro upřesnění formálních aktivit v rámci občanské společnosti. Naopak neobčanskou společností se označují aktivity xenofobních a nedemokratických hnutí (Skovajsa 2010).

Jak je již zmíněno výše, kromě pojmu občanský sektor se používá také pojem třetí sektor nebo neziskový sektor. Marek Skovajsa se zabývá nedostatky termínů třetí sektor a neziskový sektor. Třetí

---

⁶ Podrobněji o politických stranách - Klíma 1998; Novák 1997; Sartori 2005; Fiala, Strmiska 1998.

sektor podle něj pouze vysvětluje, že mimo trh a stát máme ještě nějaký jiný formální prostor. Není definován pozitivně a jeho označení jako třetí sektor může znamenat, že je méně důležitý než předešlé dva sektory. Neziskovým sektorem označuje formální sektor mezi trhem a státem, který není zaměřený na získání zisku. Podle něj je to zavádějící a to z toho důvodu, že i když takové organizace neusilují hlavně o zisk, tak zisku dosahovat mohou a proto by byl vhodnější termín nevýdělečný. Z výše uvedených důvodů se jeví jako nejlépe vyhovující označení občanský sektor, který nám vyjadřuje organizovanou část občanské společnosti a proto i organizace působící v takovém prostoru je lépe nazývat organizace občanské společnosti (OOS) (Skovajsa 2010: 32–37).

Kvůli terminologickým nejasnostem vznikla v 90. letech pod vedením Lestera M. Salomona a Helmuta K. Anheiera⁷ strukturálně-operacionální definice pro definování neziskového sektoru⁸ a stala se mezinárodně uznávanou a používanou definicí tohoto prostoru. Neziskový sektor je dle této definice tvořen organizacemi, které mají pět společných znaků:

1) Jsou to organizace, které jsou do jisté míry institucionalizovány a to buď nějakou formální úpravou v zemích, ve kterých působí anebo mohou být projevem institucionalizace pravidelné schůzky, stanovení určitých pravidel v jednání či zavedení jisté organizační struktury.

2) Soukromá povaha organizací, která nám vyjadřuje, že tyto organizace nejsou řízeny státními úředníky a ani nejsou součástí státní správy. Můžeme tedy říci, že jsou insitucionálně oddělené od státní správy, i když mohou být od státu podporovány, a to i personálně.

---

⁷ Více viz Salomon, Anheier 1997.

⁸ Marek Skovajsa uvádí tuto definici jako strukturálně-operacionální definici organizací občanské společnosti (Skovajsa 2010).

3) Někdy mohou tyto organizace dosáhnout zisku, ale ten nesmí být převeden na vlastníky nebo vedení organizace. Musí být využit na poslání a cíle organizace, kterým primárně není získání zisku.

4) Dalším společným znakem je samosprávnost, to znamená, že nejsou řízené někým nebo něčím mimo svou organizaci. Mají vytvořená vlastní organizační pravidla a jsou schopné spravovat svou činnost.

5) Posledním znakem je dobrovolnost. Neziskové organizace musí zahrnovat prvek dobrovolné činnosti, takovým prvkem může být například dobrovolná správní rada nebo jakákoli účast na dobrovolné aktivitě či dobrovolná účast ve vedení organizace (Frič 2001: 11–12).

2.2 Typologie organizací občanské společnosti a neziskových organizací

Organizace občanské společnosti se dále mohou dělit na členské a nečlenské. Členské organizace jsou založené na členství a patří zde občanská sdružení nebo odbory, naopak nečlenské organizace mají místo členů pracovníky a můžeme do nich zařadit nadace a obecně prospěšné společnosti.

Taktéž rozdělujeme OOS podle jejich činnosti, a to na servisní, zájmové a advokační. Servisní OOS poskytují služby svým členům i nečlenům, zahrnujeme zde organizace pohybující se například ve vzdělávací, sociální či zdravotní oblasti. Zájmové organizace se zaměřují na své členy či klienty, kterým pomáhají k sebevyjádření a k uskutečňování svých vlastních zájmů, jako umělecké či sportovní spolky. Advokační OOS obhajují zájmy různých skupin obyvatel, ale také svých členů a sympatizantů. Mezi advokační OOS řadíme organizace na ochranu životního prostředí nebo organizace hájící práva různých sociálních skupin.

Dále můžeme rozdělovat OOS na vzájemně prospěšné a veřejně (obecně) prospěšné OOS. Vzájemně prospěšné organizace občanské

společnosti umožňují čerpat přímý soukromý prospěch pouze svým členům a to prostřednictvím zvýhodněných služeb i pro jejich rodinné příslušníky, a to tak že hájí jejich zájmy nebo poskytují finanční podporu. Do této kategorie OOS můžeme zařadit sportovní oddíly, odbory a zájmové spolky. Veřejně nebo také obecně prospěšné OOS se zaměřují na veřejnost a na veřejný zájem, a právě těm se snaží poskytovat přímý prospěch. Pod veřejně prospěšné organizace občanské společnosti patří nadace, organizace hájící lidská práva nebo také organizace zaměřující se na pomoc bezdomovcům (Skovajsa 2010: 41–42).

Naopak Simona Škarabelová používá pojem neziskové organizace, které člení podle právní normy, podle kritéria globálního charakteru poslání a podle předmětu jejich činnosti. Pokud se zaměříme na členění neziskových organizací dle právní normy, tak v České republice byly neziskové organizace definovány v zákonu č. 586/1992 Sb.⁹, o dani z příjmu a to jako „*organizace charakteru právnické osoby, která nebyla zřízena nebo založena za účelem podnikání,*„ (Škarabelová 2005 : 25) Mezi takové organizace byla řazena zájmová sdružení právnických osob, občanská sdružení spolu s odborovými organizacemi, politické strany a hnutí, registrované církve a náboženské společnosti. Dále zde byly uvedeny nadace a nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, veřejné vysoké školy, obce, vyšší územní samosprávné celky, organizační složky státu a územních samosprávných celků, příspěvkové organizace, státní fondy a další subjekty stanovené zákonem (Škarabelová 2005 : 25–28).

Rozdělení neziskových organizací podle kritéria globálního charakteru poslání používá více autorů (např. Rektořík 2001). Jsou zde zahrnuty organizace veřejně prospěšné, které mají uspokojovat potřeby veřejnosti prostřednictvím produkce veřejných a smíšených statků a jsou to například organizace, které se zabývají charitou,

---

⁹ Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

ekologií nebo vzděláváním. Oproti tomu organizace vzájemně prospěšné uspokojují své vlastní zájmy a to podporou občanů, kteří jsou spjati jistým společným zájmem.

Posledním rozdělením použitým S. Škarabelovou je rozdělení dle předmětu činnosti neziskových organizací, a to na vládní neboli státní či veřejné organizace a nestátní neboli nevládní, občanské či soukromé organizace. Vládní organizace se podílejí na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu či obce a můžeme zde zařadit příspěvkové organizace, kraje a obce. Naopak nestátní neziskové organizace se podílí na veřejné politice prostřednictvím občanské společnosti. Taková společenství lidí, kteří vzájemně spolupracují, by měla být schopná se organizovat a usměrňovat svá jednání. Zařadíme zde obecně prospěšné společnosti, nadační fondy nebo také občanská sdružení (Škarabelová 2005 : 26–28).

Od 1. 1. 2014 jsou občanská sdružení nahrazena spolky dle nového občanského zákoníku (NOZ). *„Spolek si zachovává nepřerušenu právní kontinuitu s občanským sdružením, jeho vnější vztahy ani vnitřní poměry se dnem nabytí účinnosti NOZ zásadním způsobem nemění.“* (www.neziskovky.cz) Občanská sdružení, která působila před rokem 2014 a ve své působnosti pokračují i po změně NOZ, jsou automaticky převedena do spolkového rejstříku, které si vede ministerstvo vnitra (www.neziskovky.cz).

2.3 Zrušení občanského sdružení a spolku

S ohledem na úvahy o extremismu a antisystémovosti, které jsou představeny v předchozí části práce, se v této podkapitole seznámíme s podmínkami, které by mohly vést ke zrušení námi popisovaných subjektů hlásících se ke krajně levicovým ideologiím. Jelikož se v práci seznámíme s organizací, která působila do roku 2014 jako občanské sdružení a byla zrušena na základě porušení podmínek stanovených v zákoně, seznámíme se i s nimi.

Občanské sdružení dle Zákona o sdružování občanů mohlo být zrušeno, pokud vykonávalo činnost, která byla vyhrazená politickým stranám a hnutím nebo jestliže vykonávalo náboženství či víru, která byla vyhrazena pouze církvím a náboženským společnostem. Zrušit občanské sdružení bylo dále možné, pokud nutilo osoby ke členství nebo k účasti na činnosti sdružení či zabraňovalo ve svobodném vystupování ze sdružení. Jestliže občanské sdružení mělo za svůj cíl stanovené popírání nebo omezování osobních, politických či jiných práv občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ či jiné smýšlení, náboženské vyznání, sociální postavení a na základě těchto důvodů chtělo rozněcovat nenávist, nesnášenlivost či podporovat násilí nebo jinak porušovat ústavu a zákon, mohlo dojít k jeho zrušení. Dále mohlo být sdružení zrušeno, pokud chtělo dosáhnout svých cílů způsoby, které jsou v rozporu s ústavou a zákony či pokud bylo ozbrojené nebo ozbrojené složky mělo. Posledním uvedeným důvodem ke zrušení občanského sdružení bylo, jestliže si za svůj cíl stanovilo vykonávání funkcí státního orgánu či pokud sdružení ukládalo povinnosti občanům, kteří nebyli jeho členy (Černý 2008: 108).

Podle NOZ je možné zrušit spolek, jestliže popírá či omezuje osobní, politická nebo jiná práva osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení. Dále pokud rozněcuje nenávist a nesnášenlivost, podporuje násilí nebo řídí orgán veřejné moci či výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění. NOZ také stanovuje, že hlavní činností spolku může být jen uspokojování a ochrana takových zájmů, ke kterým je spolek založen. Podnikání a výdělečná činnost mohou být pouze vedlejší hospodářskou činností, pokud tato činnost podporuje činnost hlavní. Zisk z činnosti musí být použit pouze pro spolek a jeho činnost. Spolek může být zrušen, pokud nutí osoby ke členství či k účasti na jeho činnosti nebo je nutí k podpoře spolku. Posledním uvedeným důvodem ke zrušení je, když spolek brání členům ze spolku vystoupit (Zákon č. 89/2012 Sb.).

Spolky již nemají vysloveně zakázanou činnost, která je vymezena jen politickým stranám a hnutím. Dle Petra Černého (2008: 108–109) byla tato formulace nešťastná, jelikož není možné výlučně spojovat účast na veřejném životě s politickými stranami. V novém občanském zákoníku je také nově zmíněna možnost zrušení spolku, pokud zisk ze své hospodářské činnosti použije k jiným účelům, než které jsou dovoleno (Zákon č. 89/2012).

2.4 Organizace krajní levice v České republice

2.4.1 Komunistický svaz mládeže

Komunistický svaz mládeže (KSM) vznikl rozpadem Socialistického svazu mládeže v roce 1990. Dle jejich vlastní interpretace, KSM historicky navazuje na mládežnická hnutí z 19. století, jako studentské a sociálně-demokratické spolky, dále na Omladinu, Komunistickou internacionálu mládeže a především se hlásí ke Komunistickému svazu mládeže z roku 1921 a Svazu mladých z roku 1936 (Šimíček 1999: 59).

Od roku 1991 se začal Komunistický svaz mládeže názorově štěpit. Vytvořili se tři názorové proudy, a to proud reformní demokraticko-socialistický v čele s Martinem Chudobou usilující o vazbu na stranu Levý blok¹⁰, který následně vytvořil mládežnickou organizaci Levého bloku Ligu levicové mládeže transformací původního KSM. Druhým proudem byl trockistický. Jeho představitelé v čele s Petrem Jindrou z uskupení Budoucnost se snažili směřovat KSM k trockistickým ideám (Bastl et al. 2011: 32). Skupina Budoucnost odmítala zájmovou činnost KSM a požadovala, aby se svaz zaměřil výlučně na aktivity v rámci politické činnosti (Bastl 2001: 76). Trockisté nakonec z KSM odešli. Posledním proudem je marxisticko-leninský propagující nekomunistický a dogmatický směr v KSČM. Členové tohoto směru z původní organizace odešli a

---

¹⁰ Levý blok byla původně koalice KSČM a hnutí Demokratické levice. První sjezd Levého bloku jako strany se uskutečnil v prosinci 1993. Tato strana se chtěla stát alternativou ke KSČM (Fiala et al. 1999: 259–262).

zaregistrovali nový Komunistický svaz mládeže jako občanské sdružení v prosinci 1993 (Bastl et al. 2011: 32).

V programu, který KSM prosazuje již od devadesátých let, je uvedeno, že jsou levicově orientovanou mládežnickou organizací vycházející z učení Karla Marxe, Friedricha Engelse a Vladimira Iljiče Lenina (Šimíček 1999: 60). Dále „*stojí na straně úsilí o revoluční překonání kapitalismu a o následné nastolení ekonomických a společenských podmínek pro budování socialismu*“ (Kdo jsme, co děláme a co chceme 2006). Takovými podmínkami rozumí odstranění soukromého vlastnictví výrobních prostředků a zavedení socialistické demokracie. Po této změně má dojít k vytvoření komunistické společnosti, což je primárním cílem KSM (Kdo jsme, co děláme a co chceme 2006).

Na základě tohoto programu se Ministerstvo vnitra ČR v listopadu 2015 obrátilo na KSM s výzvou, aby ustoupilo od nedovolené činnosti, která je vyhrazena pouze politickým stranám a hnutím. Na tuto výzvu reagoval KSM změnou názvu svého programu z „*Politického programu KSM*“ na „*Program KSM*“ a úpravou některých formulací, nakonec i přes tuto změnu MV ČR rozhodlo o rozpuštění KSM. Kromě toho, co je již zmíněno výše, se ministerstvo odvolávalo na neslučitelnost některých prohlášení v programu KSM se základními demokratickými principy ČR (Černý 2008: 110–111). Konkrétně se MV ČR obracelo na část, kdy KSM uvádí, že stojí na straně revolučního překonání kapitalismu a odstranění soukromého vlastnictví a jeho nahrazení vlastnictvím společenským. MV ČR rozpustilo KSM k 12. říjnu 2006 a v roce 2008 Městský soud v Praze rozhodnutí ministerstva potvrdil. Proti tomuto rozhodnutí podal KSM kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu, který rozsudek Městského soudu zrušil a vrátil mu případ k přehodnocení (NSS 2010). Městský soud oficiálně v lednu 2010 zrušilo svá předchozí rozhodnutí i rozhodnutí MV ČR o rozpuštění KSM, který již v březnu téhož roku oficiálně obnovil svou činnost (Kalamár et al. 2011: 40).

2.4.2 Svaz mladých komunistů Československa

V období rozpuštění Komunistického svazu mládeže vzniklo několik nových organizací, ale hlavní z nich je registrované občanské sdružení Svaz mladých komunistů Československa (SMKČ), který oficiálně zahájil svou činnost po ustavujícím sjezdu konaném v listopadu 2008. SMKČ se prohlásilo za oficiálního nástupce KSM. SMKČ se orientoval hlavně na Brněnsku, Zlínsku a na střední Moravě, například v Prostějově vzniklo SMKČ z již fungující organizace Klub mladých komunistů Československa. Naopak v Praze, ale i v dalších městech, zůstal činný KSM i přes své oficiální rozpuštění. Mezi těmito dvěma sdruženími panovalo napětí, které bylo zdůvodňováno ideologickými a strategickými spory (Bastl et al. 2011: 35).

SMKČ je *"dobrovolnou, nezávislou organizací mladých lidí, která ve své činnosti vychází z vědeckého pohledu na svět a společnost a usiluje o společenský pokrok směřující k socialismu a komunismu"*. Za svůj programový základ uvádí marxismus-leninismus a cíle rozděluje na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Krátkodobými cíly myslí oslovování proletariátu a jeho informování o aktivitách a členství v SMKČ. Mezi střednědobé cíle patří vytvoření strany nového typu, která bude antikapitalistická, marxisticko-leninská a měla by se snažit o zapojení proletariátu do veřejného dění. Strana by měla své úkoly provádět na půdě třídních odborů a různých volnočasových a podpůrných organizací, jejichž prostřednictvím by vzniknul tlak na vládnoucí systém. Za dlouhodobé cíle SMKČ uvádí získání politické moci většinou společnosti, osvobození proletariátu, demokratickou vládu většiny nad menšinou a nakonec vybudování socialismu a komunismu prostřednictvím zespolečnění výrobních prostředků a kapitálu (O SMKČ).

SMKČ se postupně stává důležitým a viditelným subjektem, jehož členové spolupracují s antifašistickým hnutím a romskými

organizacemi a někteří z členů kandidovali v roce 2010 za KSČM v komunálních volbách (Bastl et al. 2011: 35).

2.4.3 Československá anarchistická federace/Anarchistická federace

Vývoj anarchistické scény v České republice můžeme rozdělit do několika období. Počátek formování anarchistického hnutí sahá již do roku 1989, kdy je však tento vývoj přerušen od roku 1993 stagnací. K opětovné restrukturalizaci a poté i vzestupu anarchistických skupin dochází po roce 1997, a toto období trvá do roku 2002, kdy se anarchistická scéna dostává znovu do stagnace. Toto období trvá do roku 2007 (Charvát 2007: 161). Od roku 2008 do roku 2011 hrál vcelku významnou roli na anarchistickém poli subjekt zvaný Antifašistická akce (AFA), a i přes jistý úpadek anarchismu v ČR dochází k občasným oživením na této scéně. Avšak taková oživení nelze považovat za celkový vzestup anarchistických skupin (Bastl et al. 2011: 95).

V roce 1995 vzniká Československá anarchistická federace (ČSAF) jako zastřešující organizace anarchistických uskupení, v té době pod názvem Česká anarchistická federace (ČAF). Ke změně názvu dochází na sjezdu ČAF v roce 1997 z důvodu snahy o větší spolupráci se slovenskými anarchisty a také z důvodu přijetí anarchistů ze Slovenska. Na stejném sjezdu je schválen vstup federace do Internacionály anarchistických federací, která navazuje na Bakuninovu sekci I. internacionály, a dále je odmítnuta spolupráce s trockistickou skupinou Socialistická solidarita¹¹ (Bastl 2001: 38–42).

Již z počátku se v ČSAF vytvořily dva proudy, které se rozcházely v názoru na směřování federace a to proud Staré levice a

---

¹¹ Vznikla jako Dělnická demokracie v roce 1990. Po dvou letech se přejmenovala na Revoluční solidaritu a v roce 1996 opět mění název, ale na již konečný, Socialistická solidarita (SocSol) (Bastl 2001: 86–89). Odmítá kapitalismus i režimy bývalého východního bloku. Propaguje socialismus zdola, tedy systém samosprávných rad, které by rozhodovaly o ekonomických a politických otázkách (SocSol).

Nové levice. Stará levice představovala sociální anarchisty, kteří prosazovali osvobození jedince prostřednictvím osvobození celé společnosti, revoluční změnu společnosti a odstranění kapitalismu pomocí politické činnosti. Představitelé Nové levice v ČSAF prosazovali namísto politické aktivity spíše aktivity v sociální, kulturní, ekologické oblasti a v oblasti životního prostředí. Změna ve společnosti měla proběhnout malými a postupnými změnami i ve spolupráci s neanarchistickými skupinami (Bastl et al. 2011: 96–97). V roce 1997 dochází k odchodu představitelů čistě politického proudu v čele s Petrem Wohlmuthem¹² a zakládají Federaci sociálních anarchistů (FSA)(Charvát 2007: 164).

V tomto období ČSAF prosazovala ve svém programu odstranění státu a kapitalismu. Stát byl dle nich garantem soukromého vlastnictví, a tím se podílel na vykořisťování a kapitalismus byl nebezpečným a nekontrolovatelným jevem. Proto nabízeli jako alternativu k takovému společenskému uspořádání svobodnou společnost, která by fungovala na základě dohod uzavřených v rámci lokality či samosprávy mezi všemi, kteří by měli potřebu se k tomu vyjádřit (Bastl et al. 2011: 98).

Po roce 1997 se začíná zvyšovat aktivita anarchistických hnutí a to díky tzv. street party a také větší aktivitě militantních částí anarchistické scény bojujících proti neonacistickým skinheads. Street party jsou protestní akce, které jsou spojené s pouliční zábavou. Největší street party se konala v Praze v červnu 1999 za počtu asi pět tisíc lidí. Takové akce byly přípravou na protesty proti zasedání Mezinárodního měnového fondu (MMF) a Světové banky (SB) v Praze, které se konalo v roce 2000 (Charvát 2007: 165). Tyto protesty anarchistickým hnutím u veřejnosti spíše uškodila díky mediální interpretaci protestů (Bastl et al. 2011: 106). Stovky radikálů z různých zemí, například z Itálie či Německa střetli s policejními jednotkami, na které útočili dlažebními kostkami či

---

¹² Anarchistický aktivista obviněný z atentátu na předsedu KSČM Jiřího Svobodu v roce 1992. Vina mu nebyla prokázána, i přesto byl poškozen mediální obraz anarchistického hnutí (Charvát 2007: 162).

zápalnými lahvemi. Policie proti radikálům použila slzný plyn, vodní děla a obušky. Později se radikální aktivisté přemístili do centra hlavního města, kde poničili několik výloh a zařízení různých institucí (ČT 2010). Dalšími většími protesty byly protesty proti zasedání NATO v Praze v listopadu 2002, avšak již byly menší a nenásilné. Platformy, která vznikla pro přípravu protestů, se účastnily především organizace z anarchistického prostředí.¹³ ČSAF měla u obou protestů velmi aktivní roli (Bastl et al. 2011: 104–110).

ČSAF od roku 2002 zažívá útlum, který začíná ukončením vydávání časopisu Existence, který byl vydáván od roku 1998. Stagnace trvala do roku 2008, kdy již na konci roku 2007 ČSAF obměňuje svůj program na Programové minimum ČSAF. Stále odmítá kapitalismus a zastupitelskou demokracii jako reprezentanty zájmů elit (Bastl. et al 2011: 114). Cílem se stala diskuze o alternativách, které by měli splňovat několik principů. Mezi tyto principy patří samospráva, svoboda a sociální spravedlnost (Anarchistická federace).¹⁴ ČSAF se stává nejvýznamnější anarchistickou organizací, s tím je spojené opětovné vydávání časopisu Existence a nově i novin A3 (Bastl et al. 2011: 114–115).

Od 1. ledna 2015 se ČSAF transformovala na Anarchistickou federaci (AF). Tímto krokem se chtěli zbavit národnostního přívlastku ve svém názvu, který byl vnímán negativně, protože představoval zastoupení federace i na Slovensku, které v současnosti není. Avšak to neznamená, že by do budoucna přijímat anarchisty ze Slovenska nechtěli. Se změnou názvu se snaží i o posílení a lepší fungování federace (Existence 2015d: 32).

---

¹³ Proti zasedání MMF a SB demonstroval i KSM (Bastl et al. 2011: 33).

¹⁴ Dnes s názvem Programové minimum AF. Od roku 2007 je tento program stejný. Srovnej na www.afed.cz.

2.4.4 Antifašistická akce

V roce 1996 vzniká další významné anarchistické a antifašistické hnutí¹⁵, a to Antifašistická akce. AFA vzniká na základě policejního zásahu v květnu 1996 na benefičním koncertu v klubu Propast. Tento koncert byl uspořádán pro aktivistu, který zabil neonacistu (Bastl 2010: 7). AFA vzniká jako militantní složka anarchistického hnutí zaměřující se hlavně na fašizující skinheads (Charvát 2007: 164).

Programem AFA na přelomu století byli čtyři cíle. Prvním cílem byla ochrana veřejného a politického prostoru revolučního anarchistického hnutí, šíření anarchismu prostřednictvím propagace a sociálního boje a chránit jej před útoky neonacistů a pravicových skupin. Druhým cílem AFA bylo zamezovat všemi možnými prostředky veřejné propagaci neonacistických a pravicových myšlenek a také zamezit jejich politické činnosti. Jako třetí bod programu uvedli monitorování radikálně pravicových aktivistů a jejich činnosti, tento bod byl brán spíše jako podpůrná aktivita k zamezení propagaci pravicových myšlenek. Posledním cílem bylo šířit myšlenky militantního revolučního antifašismu a to u mládeže, nezaměstnaných a pracujících (Bastl 2001: 57). Fašismus označovali za záchranný kruh státu a také jako extrémní a násilnou formou kapitalismu, a proto jejich aktivity měly vést k odstranění státu a kapitalismu a poté k dosažení svobodné společnosti (Bastl et al. 2011. 101).

Antifašismus byl dlouho chápán pouze jako sekundární téma v rámci českého anarchistického hnutí a právě na přelomu tisíciletí se jeho význam začal zvyšovat, zvláště v realizaci přímých akcí proti krajní pravici. Od roku 2001 do roku 2002 se AFA rozrostla ze čtyř skupin na čtrnáct. Stále můžeme pozorovat snahy anarchistického hnutí o udržení antifašismu jako nástroje proti kapitalismu. I nadále byl v programu AFA kapitalismus prezentován jako projev fašismu.

---

¹⁵ Jak již z názvu vyplývá, antifašismus je politickým směrem, který je nepřátelský vůči fašismu a nacismu. Je silným mobilizačním prvkem, který prostupuje napříč celým levicovým spektrem (Vegrichtová 2013: 171).

S těmito snahami ovšem rostl i počet členů AFA, kteří neměli o politickou činnost zájem. I proto došlo v roce 2003 ke sloučení AFA spolu s FSA do Federace anarchistických skupin (FAS). Oficiálním cílem FAS bylo odstranění státu a kapitalismus a jejich nahrazení anarchokomunistickou společností. Federace zastupovala několik uskupení, i přesto se dominantním tématem v rámci federace stal antifašismus namísto politické činnosti. Návrat k subkultuře znamenal konec FAS v roce 2007 (Bastl et. al 2011: 111–113).

AFA zánik FAS přežila a přetvořila se do nové podoby. Přestala pořádat protidemonstrace a začala se vyhýbat střetům s policií, aby si více naklonili veřejné mínění. Postupně také mizí z materiálu AFA odkazování se na revoluční antifašismus, avšak své radikální sympatizanty ujistějí o své proti-státnosti. Nadále pokračovala v monitoringu oponentů krajní pravice, který je využíván i státními úřady. AFA změnila i přístup k médiím, které již tak tvrdě neodmítá. Soustředění se na zneškodnění krajní pravice potlačilo téma anarchismu, avšak stále se k němu příležitostně přiklání (Bastl 2010: 24–32). Další věc, ve kterou AFA stále věří v užití přímé akce (násilné akce) proti nepřítelům, u kterých je legitimní použít i nelegálních prostředků (Bastl 2010: 24–32). Násilí je dle nich krajním prostředkem, ale stále jej považují za jediný účinný nástroj pro boj proti neonacismu. Jeho použití omlouvají tím, že bojují za demokracii, svobodu a lidská práva (Vegrichtová 2013: 172).

3. Aplikace teorie antisystémovosti

V této kapitole aplikujeme Sartoriho teorii antisystémovosti na čtyři vybrané krajně levicové nepolitické subjekty. Pro ověření toho, zda jsou tyto subjekty antisystémové, využijeme tiskoviny, časopisy a články, které sami zveřejňují na svých webových stránkách nebo dnes i na sociálních sítích. Články a tiskoviny, ze kterých citujeme, jsou vydány v rozmezí od ledna 2014 do dubna 2017. Jelikož tyto subjekty nefungují na politické úrovni, nebudeme rozlišovat mezi dokumenty oficiálními a dokumenty, které jsou určeny jen pro užší prostředí v organizaci.¹⁶

3.1 Komunistický svaz mládeže a teorie antisystémovosti

Prvním z námi zkoumaných subjektů je Komunistický svaz mládeže, který byl s ohledem na deklarované cíle v roce 2008 soudně rozpuštěn Městským soudem v Praze. Soudní rozhodnutí bylo v roce 2010 zrušeno a KSM svou činnost v témže roce oficiálně obnovil. Jejich hlavní tiskovinou je časopis Mladá pravda, vycházející již v období protestů proti zasedání MMF a SB v roce 2000. Dále vydávají různé knihy a brožury, které se věnují významným událostem (Kdo jsme, co děláme a co chceme).

Prvním znakem antisystémové organizace je to, že podkopává legitimitu režimu, ke kterému stojí v opozici (Sartori 2005: 137). KSM se nepochybně staví do role opozice v rámci režimu. KSM současný systém považuje za nedemokratický. *„Listopad 1989 nebyl návratem ke svobodě, ale návratem do kapitalismu 19. století.“* (Mladá pravda 2014c: 7) Listopadové události z roku 1989 pro ně představují historické události, které pro český národ označují nešťastná období, jako je Mnichovská dohoda či bitva na Bílé hoře (Mladá pravda 2014c: 7).

V roce 2014 se uskutečnil 11. sjezd KSM, v prohlášení z tohoto sjezdu mladí komunisté uvádí, že kapitalismus se stává stále

---

¹⁶ Rozdělení používá Michal Kubát ve svém článku Teorie antisystémovosti a Komunistická strana Čech a Moravy (2006).

agresivnějším systémem. Dle jejich prohlášení dochází „k přeměně liberální formy kapitalismu na stále otevřeněji přímou diktaturu“. KSM v něm upozorňuje na snahy vyvolat v Evropě válku, a proto vyzývá k protiválečnému postoji, k odmítnutí kapitalistických médií a válečné propagandy (Prohlášení 11. sjezdu Komunistického svazu mládeže 2014). Cíl vybudovat antiimperialistické protiválečné hnutí prosazuje KSM i dnes. Jako hlavního agresora vidí NATO, ale také EU, jejíž bezpečnostní politika je s NATO provázaná. (Mladá pravda 2016d: 6)

Režim, který v České republice vzniknul po roce 1989, využil podle KSM propagandu k vyzdvihování životních a sociálních podmínek, které měli lidé v západních zemích. U nás dle této propagandy vše zničil socialismus. Prorežimní propaganda již nemá argumenty pro obhajování systému, po tom, co rozdílly se i po více jak dvaceti letech objevují. Kapitalismus rozdílly nevyrovnává, pouze je zvětšuje (Mladá pravda 2015b: 8)

Druhý definiční znak je s tím prvním provázaný. Dle něj se antisystémové subjekty snaží o změnu celého systému, ne jen o změnu vlády (Sartori 2005: 137). Se svou nespokojeností a snahou o změnu podstaty politického systému se KSM netají. Sami se označují za systémového protivníka vládnoucí třídy, která ví, že volbami ani protesty svou moc neztratí. (Mladá pravda 2014b: 2) V posledním dubnovém čísle¹⁷ svého časopisu se zabývají, kromě jiných témat, také stoletým výročím Velké říjnové socialistické revoluce. V tomto článku se zaměřují na chyby, které vedly k pádu socialismu, a kterým by se měli vyvarovat při novém budování socialismu. KSM věří, že mladí lidé se čím dál více zajímají o marxismus, propagují ho a zakládají nové komunistické organizace (Mladá pravda 2017: 12–14). Proto věří, že *"se komunismus obrozuje a že se dělnická třída znovu chápe své ideové zbraně a začíná se připravovat k boji"*. (Mladá pravda 2017: 13) Dále vyzývají k boji proti dezinformacím,

---

¹⁷ Duben 2017.

kteře se šířl na českých školách o komunistickém režimu před rokem 1989. Spolu s tímto bojem spojují boj proti současnému politickému systému, proti kterému by se mělo "*bojovat na všech frontách*". (Mladá pravda 2017: 6–7)

KSM se setkává i s jinými mládežnickými komunistickými organizacemi¹⁸, jako je například společné setkání evropských komunistických organizací mládeže, jedno setkání uskutečnilo v březnu ve Frankfurtu. Setkání neslo oficiální heslo "*Antifašitické vítězství národů: kapitalismus stále vytváří krize, fašismus, války. Nadějí mládeže je socialistická budoucnost*". (Mladá pravda 2015a: 6) V prohlášení, které bylo po setkání mládežnických organizací vydáno, odmítají veškeré alternativy kapitalistického režimu společně se sociální demokracií, která není schopna naplnit potřeby komunistické mládeže. Jen socialismus je tím pravým zřlzením (Mladá pravda 2015a: 7).

I v prohlášení ze svého dvanáctého sjezdu, konaném na začátku prosince minulého roku, vyzývají k svržení kapitalismu a nastolení komunistické společnosti. Změna se má provést pomocí skutečného revolučního hnutí, které bude sdružovat pracující v boji proti vykořisťování, kapitalismu a imperialismu (Velká říjnová socialistická revoluce zdrojem inspirace 2016).

Reprezentace cizí ideologie vůči nastolenému politickému systému, je třetím znakem antisystémové organizace. Již ve svém názvu se KSM odkazuje na ideologii, která je našemu systému cizí. Dále se na cizí ideologii odkazuje i ve svém programu, ve kterém uvádí, že vychází z učení Marxe, Engelse a Lenina. Cílem KSM je vybudování komunistické společnosti a to revolučním odstraněním kapitalismu a vybudování socialismu, jako předsturně komunismu (Kdo jsme, co děláme a co chceme 2006).

---

¹⁸ Dále je například členem Světové federace demokratické mládeže (WFDY).

3.2 Svaz mladých komunistů Československa a teorie antisystémovsti

V této podkapitole vychází z článků, které Svaz mladých komunistů Československa (SMKČ) vydává na svých stránkách. Prvním znakem Sartoriho definice je opoziční postoj vůči režimu, v rámci kterého subjekt operuje (Sartori 2005: 136–137). SMKČ svůj opoziční postoj dává v příspěvcích velmi často najevo. Opět se zmíním o událostech z listopadu 1989, které vedly ke změně režimu v ČR. Tyto změny podle SMKČ vedly k vytvoření kapitalismu, který nevedl k demokracii, ale naopak k vykořisťování, sociální tísní a útlaku. Kapitalismus tímto ukázal svou totalitní podstatu (SMKČ 18. 11. 2016). Dalšími důkazy nedemokratičnosti kapitalistického systému jsou, že jedná v rozporu s názorem většiny svých obyvatel a že vyvolává válečné zločiny v jiných státech. A proto jej přirovnávají k režimu nacistickému (SMKČ 10. 4. 2014).

Zda je člověk v kapitalismu bohatý, není určeno množstvím práce, kterou vykoná, ale je to spíše určeno tím, jaký má podíl z podnikatelského zisku či z úroků. Obyčejný člověk může být schopný, může pracovat sebevíc a stejně nedosáhne takového bohatství jako majitel podniku, tedy kapitalista (SMKČ 7. 8. 2015). Režim chrání vždy zloděje a privatizátory než obyčejné horníky, kteří "*pro něj dřou v potu, krvi a uhelném prachu*". (SMKČ 2. 6. 2016)

Krize, hlavně ty ekonomické, které jsou pro současný režim běžné, nejvíce poškozují právě pracující lid. Na základě posledních krizí započal režim antikomunistickou kampaň, v rámci které zakládá propagandistické organizace napadající komunistický režim před rokem 1989 a reálný socialismus obecně (SMKČ 20. 2. 2014). S hospodářskou krizí, která započala v roce 2008, začal kapitál opět hojně využívat fašismu. Ten dle SMKČ po druhé světové válce zcela nevyumřel, ale jen čekal na svou novou příležitost. Jelikož byl minulý režim poražen, byl fašismu dán prostor již po roce 1989 (SMKČ 5. 5. 2015).

Zda je Svaz mladých komunistů Československa pro odstranění současného systému, můžeme pozorovat například v dokumentu, který SMKČ vydal k 99. výročí VŘSR, ve kterém nabádá k následování právě této revoluční události. Právě tak by se mohl český lid bránit proti vykořisťování, oligarchii a kapitalismu (SMKČ 14. 11. 2016). Komunismus se snaží povzbudit pracující většinu ke svobodě a k získání veškeré ekonomické a politické moci do svých rukou. Jen prostřednictvím tohoto povzbuzování a vysvětlování je možné dojít k osvobození celé společnosti (SMKČ 7. 8. 2015).

SMKČ vybízí k aktivnímu zapojení občanů do změny systému, který by byl vystaven na základech pravé demokracie. Nezbytné pro založení skutečné demokracie je přechod na plánované hospodářství (SMKČ 17. 7. 2015). Kapitalismus se již přežil, přinesl jen ponížení a trápení, a proto by mělo dojít ke společenské změně, která systém dovede k socialistické spravedlnosti, proletářské demokracii a k vládě pracujících nad všemi výrobními prostředky (SMKČ 5. 1. 2016).

K cizí ideologii se SMKČ hlásí již ve svém názvu, jako předchozí subjekt a také se na ni odkazuje ve svém programu, jehož základem je marxismus-leninismus (O SMKČ). Prosazování odlišné ideologie, než na které je založen současný systém můžeme pozorovat i v příspěvcích výše či v těch ostatních, které jsou dostupné na jejich webových stránkách, a ve kterých se na svou ideologii často odkazuje.

3.3 Anarchistická federace a teorie antisystémovosti

Jak je již zmíněno v předchozí kapitole Československá anarchistická federace (ČSAF) se počátkem roku 2015 přejmenovala na Anarchistickou federaci (AF)(Existence 2015d: 32). Tiskovinou, ze které budeme vycházet u tohoto subjektu, je primárně anarchistická revue *Existence*, a to i přesto, že do revue přispívají i jiná anarchistická uskupení. *Existence* je vydávána čtyřikrát ročně a je hlavním vydavatelským počinem AF. Nakladatelství Anarchistické

federace dále vydává měsíčně nástěnné noviny s názvem *A3* a příležitostně zpravodaj *Zdola* (O nakladatelství).

Zda, dnes již s názvem, Anarchistická federace stojí v opozici vůči režimu, jehož legitimitu podkopává, můžeme vyčíst z mnoha publikovaných článků. Na rozdíl od subjektů, které se odvolávají na marxistickou ideologii, se AF hodně zabývá policejními a represivními složkami a státním monopolem na násilí. Policie dle AF jen chrání nastolený režim a jejím cílem je jen zastrašení mas a jejich následná kontrola. Kapitalistický stát stojí na základech tvořených represí, útlakem a donucováním (Existence 2017b: 8; 13). Represivní složky pomáhají vládnoucí elitě obcházet a přerušovat zákony, které musí obyčejní lidé dodržovat (Existence 2016d: 4).

Anarchisté současný režim spojují s fašismem a tvrdí, že se začíná projevovat další vlna fašizace společnosti, jako například stále více se konající demonstrace xenofobů (Existence 2015d: 4). Fašismu, který v ČR pomáhá zachovat soukromé vlastnictví a společenskou hierarchii, je třeba vzdorovat i násilím, jelikož jejich ideologie je s násilím silně spojena (Existence 2016b: 9–11).

Kapitalismus, který je základem současného politického režimu, můžeme charakterizovat soukromým vlastnictvím. Právě soukromé vlastnictví vytváří nerovnosti a podněcuje vykořisťování (Existence 2015a: 9). Na 25. výročí k událostem z listopadu 1989 přednesla AF na demonstraci projev, ve kterém přirovnává konec komunistického režimu k pohádce, která však neskončila dobře. "*Jednohlavý drak se odbelhal na smetišť dějin a jeho místo zaujala vícehlavá saň.*" (Existence 2015a: 8) Saň představuje nenasytný kapitalistický režim, který lid nalákal na svobodné volby (Existence 2015a: 8). Voleb se anarchisté účastní pouze pasivně, to znamená, že se neúčastní samotných voleb, jen proti nim vystupují, a to například upravováním volebních billboardů politických stran (Existence 2015a: 7).

Volby podle anarchistů nepovedou ke změně a o tu se právě AF snaží. Požadují přetvoření společenského systému na systém, ve kterém bude společnost založena na rovnosti, svobodě, zodpovědnosti a vzájemné solidaritě (Existence 2014a: 37). A právě podle teorie antisystémovosti se antisystémová uskupení snaží o změnu celkového systému (Sartori 2005: 137). Dle AF musí systém padnout společně s kapitalismem, se kterým je velmi silně provázán (Existence 2017a: 8). Stát může začít selhávat a v té chvíli by se měli chopit anarchisté šance a stát s kapitalismem zničit. Neměli by se snažit přebírat roli státu, ale měli se snažit najít alternativní struktury, které mohou vzniknout na základě krize samotného režimu (Existence 2016a: 12).

Kapitalismus je dle AF schopen pro svůj vlastní prospěch okrádat občany o jejich životy a začít války v chudších regionech. Proto odmítají tuto "falešnou hru na demokracii" a snaží se rozvíjet takové autonomní struktury, které budou schopné, a bude možné prostřednictvím nich získat kontrolu nad svým životem zpět (Existence 2014d: 13).

Pokud se vrátíme k represivním složkám, tak AF vidí jejich úlohu ve stíhání opozice, která dává najevo svou snahu o změnu režimu. Opozice je stíhaná vesměs ve všech podobných režimech (Existence 2015d: 17). AF se tímto tématem zabývala zejména v roce 2015 a to z důvodu akce, která je v anarchistickém hnutí nazvána jako akce Fénix. Dohromady šest anarchistů bylo obviněno z různých zločinů, tři byli obviněni z přípravy teroristického útoku, jeden z neoprávněného ozbrojování a další dva byli obviněni z nenahlášení trestního činu. AF upozorňuje na zvláštní okolnosti, které celou akci provází, od odposlechnů až po samotný zásah a zatýkání. Odposlouchávání a jiné metody přirovnává AF k metodám, které byly používány v minulém režimu (Existence 2015d: 10). Dle policie měli připravovat útok na vlak převážející vojenskou techniku. Obvinění anarchisté vinu odmítají a tvrdí, že šlo o policejné provokaci (ČT 2016).

Cizí ideologii AF nese již ve svém názvu a dále se k ní hlásí i ve svých stanovách, ve kterých představuje principy anarchismu. Anarchismus představuje jako systém bez vlády, který je například založen na principu svobody, rovnosti všech, seberealizace, dobrovolnosti a přímé akce (Stanovy anarchistické federace). Již z tohoto popisu anarchismu můžeme pozorovat velkou rozdílnost mezi systémem založeným na anarchistické ideologii a systémem, který je nastolen v ČR.¹⁹

3.4 Antifašistická akce a teorie antisystémovosti

Antifašistická akce (AFA) se liší od ostatních uskupení již ve svém založení, a to proto, že byla založena jako protireakce na násilný zásah policistů v hudebním klubu, ve kterém se konala solidární akce pro antifašistu, který zabil neonacistu (Bastl 2010: 7). AFA svůj vlastní časopis nemá, pouze přidává články na svých stránkách nebo sociálních sítích, avšak občas spolupracuje s nakladatelstvím Anarchistické federace, a proto i v této části budeme vycházet z pár rozhovorů a článků, které byli vydány v revue *Existence*. AFA se jako jediná ze čtyř zkoumaných subjektů politicky tolik neangažuje, spíše se zaměřuje na monitoring a identifikaci sympatizantů s krajně pravicovými ideologiemi. I tak najdeme v jejích člancích relevantní údaje ke zkoumání antisystémovosti.

Pokud tedy začneme s prvním bodem Sartoriho definice, tak to, že AFA představuje opozici k současnému režimu, můžeme vypožorovat hned ve více příspěvcích. Také, jako ostatní subjekty, spojují současný režim s kapitalismem, který ze své podstaty vytváří sociální nerovnosti a způsobuje vykořisťování občanů státu (AFA 12. 3. 2015). Po listopadové revoluci se pracující, kteří si vydělávají manuálně, dostali do role pouhých sluhů, kteří vytváří bohatství pro elity. Trh je dle AFA nespravedlivým prostorem, který se snaží do společnosti začleňovat rasistické předsudky blokující přístup menšin

---

¹⁹ Více v podkapitole 1.2.

na trh práce. "*Kapitalismus vás prostě vysaje, tak to chodí.*" (AFA 19. 9. 2016)

Policie je jen zkorumpovanou složkou, která sama páchá trestnou činnost a zneužívá své pravomoci. Pokud se spoléháme pouze na policejní složky, tak se z nás stávají loutky vládnoucí elity (AFA 2. 5. 2016). Stát má na násilí monopol, jelikož jedině své užití násilí považuje za legální. Tvrdí, že policie v 90. letech stála na straně fašistů, jelikož její zásahy se vždy týkaly jen antifašistických demonstrací, a právě tento trend můžeme pozorovat i dnes (Existence 2016c: 5). Tuto zvýšenou represi policejních složek vůči antifaašistům, můžeme považovat za jeden z důvodů omezení veřejných demonstrací, které AFA pořádala (AFA 27. 5. 2015).

AFA pozoruje zvýšení fašistických tendencí, které spojuje s ekonomickými krizemi moderní společnosti a s nedostatkem alternativ, které by byly proti takovým tendencím (AFA 27. 5. 2015). Dle nich aktuální dění v ČR směřuje k tomu, že "*i demokratické elity tyto hlasy vyslyší a překročí pomyslný Rubikon a otevřou cestu k otevřené fašizaci*". (Existence 2016b: 12)

Jako druhý definiční znak antisystémovosti je to, že se takový subjekt snaží o změnu principů, na kterých je systém postaven a tak změnit celou jeho podstatu. AFA napsala, že její úlohou není nahrazování státu v oblastech, ve kterých selhává, ale považuje za svou úlohu odstranění kapitalismu navždy. Pomoci by jim k tomu mohli paralelní struktury, které operují mimo režim a vznikají hlavně díky krizím, které v nastoleném režimu nastanou (AFA 17. 1. 2016). Jejich představou o změně je systém, ve kterém se materiální a duševní hodnoty stanou společně sdílenými statky (AFA 12. 3. 2015).

K cizí ideologii se tak přímo jako ostatní subjekty nehlásí, avšak najdeme články, ve kterých se na anarchismus odkazuje. Prohlašuje, že není čistě anarchistickým subjektem, ale k anarchismu, jako ke svému ideovému minimu se hlásí. Anarchismus pro ni představuje

především praxi a principy, na kterých funguje (Existence 2016b: 13) Zaměřila se na boj se stoupenci fašismu a rasismu. Násilí vidí jako přirozenou součást lidských projevů, i když si uvědomuje, že se z něj může stát nástroj velmi špatný. Násilí, které se AFA dopouští, je dle nich naprosto legální, jelikož bojuje proti neonacistickým skupinám, které jsou na násilí postaveny. Rozdíl mezi násilím, které používají antifašisté a tím, které je využíváno krajně pravicovou scénou, je dle AFA v tom, že jej používá jen proti těm, kteří jsou nebezpeční pro společnost (AFA 27. 5. 2015).

3.5 Krajně levicové subjekty a teorie antisystémovosti

Na základě mého zkoumání tiskovin a článků, které vydávají jednotlivé subjekty, jsem se pokusila analyzovat jejich antisystémovost. Jak je již několikrát v této práci zmíněno, tak Sartoriho přísná definice obsahuje tři definiční znaky. Prvním je, že subjekt podkopává legitimitu režimu, to znamená, že k němu stojí v opozici. Dalším znakem je snaha subjektu o odstranění stávajícího režimu a posledním znakem je cizí ideologie, kterou daný subjekt vyznává. To zda jsou či nejsou reálnou hrozbou pro český politický systém, je problémem, o kterém by se dalo polemizovat. Jelikož se držíme Sartoriho definice, která nebere v potaz, zda má subjekt takové možnosti, aby své cíle naplnil, či jaké taktiky k dosažení svého cíle použije (Sartori 2005: 136–138)

Podle zjištěných informací je možné říci, že námi vybrané subjekty splňují všechny tři Sartoriho definiční znaky. Všechny čtyři subjekty podkopávají legitimitu režimu, také navrhují alternativy vůči současnému systému a volají po jeho změně. U třetího znaku, tedy prosazování ideologie, která je současnému systému cizí, se tři ze čtyř subjektů hlásí k odlišné ideologii již ve svém názvu. Antifašistická akce se spíše od politického vyjadřování a čistě dogmatického vidění světa odklonila, ale přesto z anarchismu vychází, což můžeme vyzorovat i v některých člancích.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala nepolitickými organizacemi, které vykazují krajně levicovou orientaci. Jako nepolitické organizace jsou zde myšleny ty, které působí v rámci občanské společnosti, a proto by měly fungovat nezávisle na státu a politických stranách. Tyto subjekty představovaly občanská sdružení a od účinnosti občanského zákoníku jsou to spolky. Konkrétně se jedná o Komunistický svaz mládeže, Svaz mladých komunistů Československa, Anarchistickou federaci a Antifašistickou akci.

Práce byla členěna do dvou částí, první dvě kapitoly představují část teoretickou a druhá část je částí praktickou. V první kapitole se práce zabývala pojmem politický extremismu, definičními znaky teorie antisystémovosti a následně dvěma krajně levicovými ideologiemi, marxismem a anarchismem. Druhá kapitola byla v prvních podkapitolách zaměřena na vymezení občanské společnosti, její typologii a možnosti zrušení občanských sdružení a spolků. Poslední část druhé kapitoly je věnována vývoji krajně levicových subjektů v České republice od jejich vzniku. Praktická část byla zaměřena na aplikaci definičních prvků teorie antisystémovosti na vybrané čtyři subjekty. V práci jsou u Komunistického svazu mládeže a Anarchistické federace analyzovány články, které zveřejňují ve svých časopisech, dostupných na jejich webových stránkách. Články přímo zveřejněné na webových stránkách byly použity u Svazu mladých komunistů Československa a Antifašistické akce. Všechny články a časopisy analyzované ve třetí kapitole této práce byli vydány od ledna 2014 do dubna 2017.

Předmětem této práce bylo zjistit, zda můžeme čtyři krajně levicové subjekty považovat za antisystémová uskupení. V práci byla použita metoda případové studie. Cílem práce bylo zodpovědět následující otázky: *Lze na krajně levicových subjektech pozorovat definiční znaky teorie antisystémovosti? Mohou ohrozit demokratický systém vlády v České republice?*

První otázkou, na kterou odpovíme, bylo, zda *mohou tyto krajně levicové subjekty ohrozit demokratický systém vlády v České republice?* Tato otázka by se dala spojit s otázkou druhou. Dle popisu vývoje těchto subjektů, kdy tři subjekty vznikly již v 90. letech, můžeme říci, že i přes jejich vcelku aktivní přístup by neohrozily demokratický politický systém v České republice.

Druhou otázkou položenou v úvodu práce bylo, zda lze na *krajně levicových subjektech pozorovat definiční znaky teorie antisystémovosti?* V praktické části byla pro výzkum tykající se antisystémovosti subjektů použita metoda případové studie. V této části práce jsme aplikovali definiční znaky Sartoriho teorie antisystémovosti. Dle výsledků výzkumu v této práci, bylo zjištěno, že vybrané subjekty, a to Komunistický svaz mládeže, Svaz mladých komunistů Československa, Anarchistická federace, Antifašistická akce můžeme zařadit mezi antisystémové organizace. Subjekty splňovaly všechny tři definiční znaky. Těmito definičními znaky jsou podkopávání legitimacy režimu, snaha o celkovou změnu politického systému a vyznávání ideologie, který je systému cizí. I přes to, že námi vybrané organizace nejspíš nemají možnost změnit či odstranit demokratický politický systém v České republice, za antisystémové je označíme. Sartori ve své definici nezohledňuje to, zda má či nemá subjekt možnost systém změnit.

Použitá literatura poskytla vcelku dostatečné informace k provedení analýzy a k celkovému zpracování tématu. V České republice se literatura těmto subjektům věnuje méně než pravicovým. V současnosti žádná nová díla na toto téma vydána nebyla. Proto se v teoretické části věnujeme subjektům pouze do roku 2013. Novější poznatky jsou zmíněny v kapitole třetí, která se zabývá pouze vlastními články vybraných organizací. Články a časopisy organizací, ze kterých je v poslední kapitole čerpáno jsou jednoduše dostupné na jejich webových stránkách. Články i časopisy vydávají pravidelně, kromě Antifašistické akce, která se spíše zaměřuje na monitoring neonacistických aktivistů.

Literatura

„25 let poté: Za budoucnost a důstojnost pracující třídy“ Svaz mladých komunistů Československa, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=2906>> (20. 4. 2017)

„99.výročí VŘSR: Konalo se slavnostní setkání členů SMKČ“ Svaz mladých komunistů Československa, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=3341>> (20. 4. 2017)

Anarchistická federace. 2014. „A3“ *Existence* 17 (1): 37.

Anarchistická federace. 2014. „15 let v NATO – otevíráme hranice volnému trhu“ *Existence* 17 (4): 13.

Anarchistická federace. 2015. „Jak dopadly komunálky“ *Existence* 18 (1): 7.

Anarchistická federace. 2015. „Commons“ *Existence* 18 (1): 8.

Anarchistická federace. 2015. „Antikapitalistický 17. listopad“ *Existence* 18 (1): 8.

Anarchistická federace. 2015. „Kvartál“ *Existence* 18 (4): 4.

Anarchistická federace. 2015. „Pohnuli jsme se? Ohlédnutí za uplynulými pěti lety Anarchistické federace“ *Existence* 18 (4): 32.

Anarchistická federace. 2016. „Téma Existence: Pomoc zdola“ *Existence* 19 (1): 12.

Anarchistická federace. 2016. „Téma Existence: Pomoc zdola“ *Existence* 19 (2): 12.

Anarchistická federace. 2016. „AFA: Má smysl tady být“ *Existence* 19 (2): 13.

Anarchistická federace. 2016. „Kvartál“ *Existence* 19 (3): 5.

Anarchistická federace. 2016. „Fašizace“ *Existence* 19 (4): 4.

Anarchistická federace. 2017. „Téma Existence: Mýtus práce“ *Existence* 20 (1): 8.

Anarchistická federace. 2017. „OCHRÁNCI POŘÁDKU“ *Existence* 20 (2): 8; 13.

Anarchistická federace. 2017. „D. WHITEHOUSE: POČÁTKY POLICIE“ *Existence* 20 (2): 13.

Anarchistická federace. 2015. „Téma Existence: Tajní a represe“ *Existence* 18 (4): 10

Anarchistická federace. 2015. „Poučení vyšetřovaným“ *Existence* 18 (4): 17.

„Bakala – Zeman – OKD“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=3097>> (20. 4. 2017)

Barša, Pavel, Maxmilián, Strmiska. 1997. „Horror Extremi. K pojetí antisystémových stran a extrémismu.“ *Politologický časopis* 4 (1): 83–86. Dostupné z: <<http://www.politologickycasopis.cz/userfiles/file/1997/1/1997-1-5-Barsa,Strmiska-Horror%20extremi.pdf>> (1. 5. 2017)

Bastl, Martin. 2001. *Radikální levice v České republice. Devadesátá léta dvacátého století*. Brno: Masarykova univerzita

Bastl, Martin. 2010. „Antifašistická akce: od subverze k vigitalismu?“ *Politicko-Sociologický časopis* 8(2): 1–41.

Bastl, Martin, Miroslav Mareš. 2011. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. GRADA

Cabada, Ladislav, Karel Vodička. 2003. *Politický systém České republiky: Historie a současnost*. Portál

Císař, Josef. 2008. *Politický aktivismus v České republice: Sociální hnutí a občanská společnost v období transformace a europeizace*. Centrum pro studium demokracie a kultury

„Co je extremismus“ *Ministerstvo vnitra České republiky*, (online). Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>> (15. 4. 2017)

„Commons“ *Antifašistická akce*, (online). Dostupné z: <<http://www.antifa.cz/content/commons3>> (19. 4. 2017)

Čermák, Vladimír. 1998. „Politický extremismus v kontextu sociálního konfliktu.“ Pp. 19–26 in Fiala Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita

Černý, Petr. 2008. *Právní ochrana před extremismem*. V Praze: C.H. Beck

Česká televize. 2016. „První protesty odpůrců globalizace zažila Praha při summitu MMF a Světové banky“ www.ceskatelevize.cz, 26. 9. 2010 (online). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1314611-prvni-protesty-odpurcu-globalizace-zazila-praha-pri-summitu-mmf-a-svetove-banky>> (17. 4. 2017)

Česká televize. 2016. „Anarchista obžalovaný z pokusu o útok na vlak opustil vazbu“ www.ceskatelevize.cz, 27. 9. 2016 (online). Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1920548-anarchista-obzalovany-z-pokusu-o-utok-na-vlak-opustil-vazbu>> (26. 4. 2017)

Čichoň, Milan. 1999. *Mládežnické organizace politických stran v České republice*. Brno: Masarykova univerzita

Dahl, Robert. 2001. *O demokracii*. Portál

Danics, Štefan. 2002. *Extremismus– hrozba demokracie*. Praha: Police History

„Existence 1/2016: Pomoc zdola“ *Antifašistická akce*, (online). Dostupné z: <<http://www.antifa.cz/content/existence-1-2016-pomoc-zdola>> (19. 4. 2017)

Fiala, Petr. 1998. „Český politický extremismus a radikalismus z hlediska politologie.“ Pp. 7–18 in Fiala Petr (ed.). *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita

Fiala, Petr, Maxmilián, Strmiska. 1998. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal

Fiala, Petr a kol. 1999. *Komunismus v České republice: vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. Brno: Masarykova univerzita

Frič, Pavol, Rochdi Goulli. 2001. *Neziskový sektor v ČR: výsledky mezinárodního srovnávacího projektu John Hopkins University*. Eurolex Bohemia

„HateFree zóny a autonomní antifašismus“ *Antifašistická akce*, (online). Dostupné z: <<http://www.antifa.cz/content/hatefree-zony-autonomni-antifasismus>> (19. 4. 2017)

Heywood, Andrew.1994. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing

Heywood, Andrew. 2005. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing

Hloušek, Vít, Lubomír, Kopeček. 2004. *Konfliktní demokracie: Moderní masová politika ve Střední Evropě*. Mezinárodně politologický ústav

Hloušek Vít, Lubomír Kopeček. 2007. *Demokracie: Teorie, modely, osobnosti, podmínky, nepřátelé a perspektivy demokracie*. Mezinárodní politologický ústav

Holas, Jakub. 2013. *Politický radikalismus a mládež*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Charvát, Jan. 2007. *Současný politický extremismus a radikalismus*. PORTÁL s.r.o

Chmelík, Jan. 2012. *Extremismus*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk

„*Jak se žilo a žije pracujícím lidem*“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=1175>> (20. 4. 2017)

„*Jinak k 17. listopadu*“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=3352>> (20. 4. 2017)

Kalamár, Štěpán. 2011. *Extremismus I*. Policejní akademie České republiky v Praze

„*KAPITALISMUS ZABÍJÍ*“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=1019>> (20. 4. 2017)

„*Kauza OP: Tuhý prý nezpůsobil škodu. Obětem pádu OP justice a oligarcha plivou do obličeje!*“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=2213>> (20. 4. 2017)

„*Kdo jsme, co děláme a co chceme*“, (online). Dostupné z: <http://www.ksm.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=19&Itemid=741> (24. 4. 2017)

Klíma, Michal. 1998. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Radix

„Komunisté jako závistivci nepřející úspěch?“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=2256>> (20. 4. 2017)

Komunistický svaz mládeže. 2014. „PROHLÁŠENÍ TOP 09 K 25. VÝROČÍ 17. LISTOPADU 1989 JE FACKOU VŠEM OBČANŮM ČESKÉ REPUBLIKY.“ *Mladá pravda* 7 (3): 7.

Komunistický svaz mládeže. 2014. „STAŇ SE ČLENEM KSM!“ *Mladá pravda* 7 (2): 2.

Komunistický svaz mládeže. 2015. „PROČ JE NA ZÁPADĚ STÁLE „TRÁVA ZELENĚJŠÍ“?.“ *Mladá pravda* 8 (3): 8.

Komunistický svaz mládeže. 2015. „VE FRANKFURTU JEDNALA KOMUNISTICKÁ MLÁDEŽ EVROPY.“ *Mladá pravda* 8 (1): 6.

Komunistický svaz mládeže. 2015. „MLÁDEŽ EVROPY SPOLEČNĚ PROTI FAŠISMU TEHDY A DNES!“ *Mladá pravda* 8 (1): 7.

Komunistický svaz mládeže. 2016. „ZA VYSTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY Z NATO!“ *Mladá pravda* 9 (4): 6.

Komunistický svaz mládeže. 2017. „STÉ VÝROČÍ VŘSR SE MUSÍ STÁT ROKEM MARXISMU.“ *Mladá pravda* 10 (1): 12-14.

Komunistický svaz mládeže. 2017. „O ANTIKOMUNISMU V DĚJEPISU NA ŠKOLÁCH.“ *Mladá pravda* 10 (1): 6-7.

Krajča, Milan. 2010. *Budoucnost nelze zakázat: svět proti antikomunistické ilegalizaci Komunistického svazu mládeže*. Praha: Mladá pravda

Kubát, Michal. 2006a. „Teorie antisystémovosti a Komunistická strana Čech a Moravy.“ (pdf.) *moduly.outly.cz* 548–555. Dostupné z: <http://moduly.outly.cz/psss/zdroje_pro_studium/Kubat_2006.pdf> (1. 5. 2017)

Kubát, Michal. 2006b. „Občanská společnost a stát.“ *Revue Politika* 4 (4).

„Lety: Upracovat Romy k smrti“ *Antifašistická akce*, (online). Dostupné z: <<http://www.antifa.cz/content/lety-upracovat-romy-k-smrti>> (19. 4. 2017)

Mareš, Miroslav. 2003. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal

Müller, Karel. 2002. *Češi a občanská společnost: pojem, problémy a východiska*. Triton

Mareš, Miroslav. 2003. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Barrister & Principal

Marx, Karl, Friedrich, Engels. 1882. *Manifest komunistické strany*. SPN–státní pedagogické nakladatelství

Novák, Miroslav. 1997. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. Slon

„O nakladatelství“ *Anarchistická federace*, (online). Dostupné z: <<https://nakladatelstvi.afed.cz/o-nakladatelstvi/>> (19. 4. 2017)

„O SMKČ“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <http://www.komsomol.cz/?page_id=130> (20. 4. 2017)

„Prohlášení SMKČ k výročí osvobození“ *Svaz mladých komunistů Československa*, (online). Dostupné z: <<http://www.komsomol.cz/?p=2069>> (20. 4. 2017)

„Prohlášení 11. sjezdu Komunistického svazu mládeže“ *Komunistický svaz mládeže*, (online). Dostupné z: <<http://www.ksm.cz/dokumenty/prohlaseni-11.-sjezdu-komunistickeho-svazu-mladeze.html>> (24. 4. 2017)

Rektořík, Jaroslav a kol. 2012. *Organizace neziskového sektoru: Základy ekonomiky, teorie a řízení*. Ekopress

„Rozhovor s Antifašistickou akcí na téma postfašismus pro A2“
Antifašistická akce, (online). Dostupné z:
<<http://www.antifa.cz/content/hatefree-zony-autonomni-antifasismus>> (19. 4. 2017)

Salamon, Lester, Helmut Anheier. 1997. *Defining the Nonprofit Sector: A Cross-national Analysis*. Manchester University Press

Sartori, Giovanni. 1993. *Teoría demokracie*. Archa

Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy*. Centrum pro studium demokracie a kultury

Skovajsa, Marek, Dana, Moore a kol. 2010. *Občanský sektor: Organizovaná občanská společnost*. Portál

Slačálek, Ondřej, Václav Tomek. 2006. *Anarchismus: Svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad.

„*SPOLKOVÉ PRÁVO: KRITÉRIA PŘÍPUSTNOSTI ZÁSAHU DO SDRUŽOVACÍHO PRÁVA; ROZPUŠTĚNÍ OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ*“ Nejvyšší správní soud, (online). Dostupné z:
<<http://sbirka.nssoud.cz/cz/spolkove-pravo-kriteria-pripustnosti-zasahu-do-sdruzovaciho-prava-rozpusteni-obcanskeho-sdruzeni.p2057.html?q=>>> (15. 4. 2017)

„*Stanovy Anarchistické federace (AF)*“ Anarchistická federace, (online). Dostupné z: <<https://www.afed.cz/stanovy>> (21. 4. 2017)

Šimíček, Vojtěch. 1999. *Mládežnické organizace politických stran v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně

Škarabelová, Simona. 2005. *Definice neziskového sektoru: sborník příspěvků z internetové diskuse CVNS*. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru

Vegrichtová, Barbora. 2013. *Extremismus a společnost*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk

Vejvodová, Petra. 2012. „Politický extremismus a jeho základní charakteristiky. Extremisté na české politické scéně.“ *CEVROINSTITUT* (online, pdf). Dostupné z: <http://www.cevroinstitut.cz/upload/ck/files/Petra_Vejvodova.pdf> (1. 5. 2017)

„*Velká říjnová socialistická revoluce zdrojem inspirace*“, (online). Dostupné z: <<http://www.ksm.cz/dokumenty/velka-rijnova-socialisticka-revoluce-zdrojem-inspirace.html>> (24. 4. 2017)

Zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?page=1&idBiblio=39464&rpp=15#local-content>> (10. 4. 2017)

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=40374&nr=586~2F1992&rpp=15#local-content>> (10. 4. 2017)

Abstrakt

Tato bakalářské práce pojednává o nepolitických organizacích v České republice, které vykazují krajně levicovou orientaci. Teoretická část se zabývá politickým extremismem, teorií antisystémovosti a organizacemi občanské společnosti. Práce popisuje vývoj čtyř krajně levicových organizací, kterými jsou Komunistický svaz mládeže, Svaz mladých komunistů Československa, Anarchistická federace a Antifašistická akce.

Cílem práce je prokázat, zda vybrané subjekty vykazují definiční znaky antisystémové teorie. Práce se zaměřuje na analýzu tiskovin a článků, které organizace publikují na svých webových stránkách.

Klíčová slova: krajně levicové organizace, teorie antisystémovosti, politický extremismus, občanská společnost

Abstract

This thesis deals with non-political organizations in the Czech Republic, which show the far left orientation. The theoretical part of thesis focuses on political extremism, the theory of antisystem and organisations of civic society. The thesis describes the development of four far left organisations, which are Communist youth Union, Union of young Communist of Czechoslovakia, Anarchist Federation and Antifascists Action.

The aim of the thesis is to demonstrate that these subjects are fulfilling characteristic defined by the anti-system theory. The thesis focuses on analyse of printed matter and articles, which are published by far-left organizations on theirs websides.

Keywords: far-left organizations, the anti-system theory, political extremism, civic society